

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 102/23

KLAGER: Vigdis Hegg
PUBLIKASJON: Verdens Gang
PUBLISERINGSDATO: 18.11.2023
STOFFOMRÅDE: Justis
SJANGER: Nyhet/aktualitet
SØKERSTIKKORD: Premisser, hensynsfull arbeidsprosess
REGISTRERT: 19.05.2023
BEHANDLET I PFU: 27.09.2023
BEHANDLINGSTID: 128 dager
KLAGEGRUPPE: Privatperson
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Verdens Gang (VG) publiserte **18. november 2022** en podkastserie kalt «Drapet på politiinformanten». Serien handlet om drapet på Bård Lanes og hadde [fire episoder](#).

Første episode ble også publisert i [Krimpodden i VG](#), med en ny intro.

KLAGEN:

Klager er Vigdis Hegg, som var venn av den drepte mannen. Hun mener VG har brutt god presseskikk på følgende punkter i Vær Varsom-plakaten:

- 2.3, om bakenforliggende forhold
- 3.3, om klare premisser
- 3.9, om hensynsfull arbeidsprosess
- 4.1, om saklighet og omtanke
- 4.6, om hensyn til mennesker i sorg og ubalanse

Klager opplyser at hun var kilde i den påklagede podkastserien, og at hun var med å belyse drapsofferets liv og bakgrunn.

Hun skriver:

«Bakgrunnen for at jeg velger å sende en klage, er at jeg ikke ble informert om tiltales omfattende medvirkning parallelt med meg hvor han og en annen kriminell beskriver tortur mot drapsofferet side om side med meg i samme podkast. Lytteren blir heller ikke opplyst om min manglende oversikt over de kriminelle bidrag; representert ved tiltalte og en innsatt. Sekvensene fra meg som nærstående til drapsofferet i episode en og fire nærmest pakker inn de kriminelles hjerteskjærende beskrivelser av intensjoner om grovt skadeverk mot drapsofferet i episode to og tre. Sluttproduktet framstiller meg i en underlig og uheldig kontekst, det kan derav etableres oppfatninger om meg som en fagperson med svekket integritet. Dette står i sterk kontrast til mitt virke samt min intensjon ved deltakelsen i podkasten; innflytelse på drapsofferets ettermæle via nyanser om hans liv og personlighet.»

Klager reagerer også på det hun beskriver som manglende dialog med journalisten. Hun tok kontakt etter publisering, men hennes innspill ble ikke lyttet til, anfører hun.

Slik klager ser det, burde hun vært bedre opplyst før publisering. Hun beskriver seg selv som en «urutinert kilde i sorg» og anfører at hun burde fått opplyst «hele bildet» og «premissene for totalproduksjonen».

Klager mener det skapes et inntrykk av at hun har sviktende dømmekraft ettersom VG ikke opplyste i podkastserien at hun ikke var blitt informert om «de kriminelles bidrag».

Klager understreket at hun uttrykte flere betenkeligheter med å stå frem som kilde før publisering. VG burde vist større omtanke for henne, anfører hun.

«Det var åpenbart for VG at jeg hadde trukket meg dersom jeg hadde blitt opplyst om tiltaltes bidrag parallelt med mitt. Det er et tillitsbrudd. Tvilen jeg kontinuerlig ga uttrykk for i samarbeid og møter med redaksjonen, tilsier at tiltaltes deltakelse ville vært en åpenbar årsak til at jeg hadde trukket meg som kilde.

Jeg antar at VGs motiv for å ikke opplyse meg, var for å beholde meg som kilde. Det er uvisst om avtaler med tiltalte allerede var inngått da jeg ble kontaktet, uansett anser jeg dette som uetisk opptreden.»

Klager opplyser at hun fikk tilsendt lydopptak av hennes medvirkning i podkasten før publisering, og at hun godkjente innholdet etter mange endringsforslag. «Resultatet ble tilfredsstillende for meg, jeg står inne for egne uttalelser og taushetsplikten er ivaretatt», skriver hun.

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Verdens Gang (VG) er lei seg for at klager opplever podkasten som problematisk, og skriver:

«Når mennesker stiller opp for VG, har vi et ansvar for at de skal føle seg ivaretatt. Vårt bestemte inntrykk var at Hegg var fornøyd – svært fornøyd – både med podkasten og

oppfølgingen hun hadde fått fra VG. Derfor kom PFU-klagen overraskende.»

VG mener klagen utgjør et «ganske enkelt» presseetisk spørsmål: «Plikten VG å informere Hegg om hvilke andre kilder som kunne bli sitert i sluttproduktet og hva de uttalte?»

VG skriver videre:

«Klagen gir inntrykk av at VG knapt gjorde noe for å forberede Hegg. Hun skriver: *“Jeg ble ikke gitt noen gjennomgang eller tydeliggjøring av premissene hverken før eller under publiseringen.”* I klagen beskriver hun podkasten som hjerteskjærende å lytte til, og hevder at hun ikke oppnådde dialog med journalisten etter publisering.

Vi er overrasket over disse påstandene. For det første kjenner vi oss ikke igjen i gjengivelsen av dialogen mellom Hegg og VG. Tidslinjen som er lagt ved klagen er ufullstendig. For det andre ga Hegg etter publisering gjentatte ganger tilbakemelding om at hun var svært fornøyd med podkasten.»

VG mener de klargjorde premissene overfor klager allerede i den første telefonsamtalen, i juni 2022:

«Vi kartla politiets bruk av Lanes som informant i forbindelse med et større prosjekt om politimetoder. Ambisjonen var å lage en omfattende artikkel. Vi spurte om Hegg ville fortelle om mennesket Bård Lanes slik hun kjente ham. Det var hun positiv til.»

VG opplyser videre at de hadde et «forberedende møte» med klager før intervju ble gjennomført:

«Samtalen dreide seg om Heggs kjennskap til avdøde. Vi spurte også hvilke tanker hun hadde om at Lanes ble brukt som informant i et kriminelt miljø. Hegg var sterkt kritisk til politiet og ønsket å stille opp i et intervju. Hun takket også ja til å bidra i en podkast. I etterkant av møtet i Holmestrand sendte Hegg flere bilder av Lanes til VGs journalister.»

Intervjuet ble gjennomført 1. september, og 1. november kom klager til VGs lokaler for gjennomgang av saken. VG opplyser at hun da både fikk høre gjennom de delene av podkasten der hun bidro, samt en gjennomgang av artikkelen og hennes sitater i den:

«Hegg godkjente både lyd og tekst. Hun ga uttrykk for at hun var fornøyd med resultatet.»

VG argumenterer:

«Premissene for Heggs bidrag var tydelige helt fra starten. Hun fikk informasjon om VGs arbeidshypoteser og målsettinger. Det ble gjort klart at hun var én av mange kilder, og at vi primært ønsket at hun skulle fortelle om Lanes som person. Hegg fikk god oppfølging gjennom hele prosessen: Journalistene møtte henne i forkant av intervjuet og gjennomførte sitatsjekk i god tid før publisering.»

Ifølge VG var klager også klar over at redaksjonen kom til å kontakte dem som var anklaget for drapet. «Ingen i VG oppfattet at premisset for at Hegg skulle stille opp var at de tiltalte ikke skulle intervjues.»

Når det gjelder tvilen og betenkeligheten som klager uttrykte til redaksjonen før publisering, skriver VG:

«Den tvilen Hegg refererer til dreide seg om hvorvidt hun stod i fare for å bryte taushetsplikten ved å uttale [seg] om Lanes. Den bekymringen tok VG på alvor. Redaksjonen kontaktet flere eksperter på taushetsplikt for å avklare dette spørsmålet. En av dem var Anne Kjersti Befring, førsteamanuensis i rettsvitenskap og ansvarlig for helserett ved Det juridiske fakultetet ved UiO. Den 8. november fikk Hegg en skriftlig beskrivelse om at Befring mente hun ikke var bundet av taushetsplikt og at hun trygt kunne uttale seg om Lanes.»

VG opplyser også:

«Hegg ønsket også at hennes bidrag i podkasten skulle avklares med Lanes' bror, som hun selv ikke hadde kontakt med. Det var praktisk vanskelig på grunn av brorens livssituasjon på dette tidspunktet, men etter mye arbeid fikk VG arrangert et møte med ham. Det fant sted den 2. november. Broren reagerte ikke på at Hegg bidro i podkasten. Dette ble videreformidlet til Hegg.»

Videre opplyser VG at klager ga uttrykk for å være fornøyd med podkasten etter publisering. Samme dag som publisering sendte hun følgende SMS til journalisten:

«Flotte vinklinger! 🍷 Glitrende levert Ådne! Glenn er jo innertier, og Asbjørn R endatil! Solid, vel fortjent goo hæl fra Vigdis »

VG mottok de neste dagene en rekke meldinger fra klager, som var utelukkende positive, opplyser avisen. VG skriver:

«Totalt mottok VG tjue tekstmeldinger de fire ukene etter publisering. Meldingene ble besvart av reporteren med ansvar for å følge opp Hegg som kilde. Det var ros av VGs arbeid, tips om nye saker den aktuelle journalisten burde se på, og referater fra samtaler Hegg hadde hatt med personer som hadde lyttet til podkasten. Hegg ga også uttrykk for at avdødes bror var fornøyd. Det var ingenting i dialogen som ga VG inntrykk av at Hegg var misfornøyd, verken med prosessen forut for publisering eller det ferdige produktet.»

Når det gjelder eposten klager sendte journalisten 20. desember, skriver avisen at den inneholdt en PDF-fil som journalisten ikke åpnet umiddelbart.

«Journalisten var på vei ut på ferie og en lengre reise i utlandet. Basert på dialogen med Hegg den siste måneden, hadde han ingen grunn til å tro at vedlegget skulle inneholde en klage. Han antok det var et tips om andre saker som Hegg allerede hadde sendt mange av.»

Journalisten åpnet eposten 11. januar og svarte samme dag. Han beklaget sterkt at klager ikke hadde fått svar, påpeker VG.

«Videre skrev han at han tok til seg kritikken, takket for at Hegg sa fra, og spurte om hun ville møte ham når han var tilbake i Norge. Hegg svarte da:

“Takk, godt nytt år 🌟 tusen, tusen takk for godt svar! Så deilig å være på langtur, nyt/kos deg og koble av! Jeg snakker selvsagt og svært gjerne med deg når du er back, da starter snart rettsaken også..... Jeg er opptatt av læring og vil bidra til at vi gjør hverandre bedre. Har ikke diskutert dette med Glenn altså, jeg er mest bare lykkelig for hyggelige treff med han pt uten fokus på saken. Jeg er real og sier ifra og har absolutt mest stor takknemlighet for at jeg fikk være med og bidra, tvil ikke på det! Alt godt på reisen fra Vigdis i sommerbyen med vel mye vintertouch pt..”»

Da VG møtte klager neste gang, 21. mars i Horten i forbindelse med rettssaken, uttrykte klager sterk misnøye med VG, opplyser avisen:

«Hun mente at podkasten hadde ført til at hun mistet oppdrag som sakkyndig i barnevernssaker. I tillegg reagerte Hegg på at hun ikke hadde fått svar fra VG da journalisten kom tilbake fra ferie i slutten av februar. Dette beklaget journalisten overfor Hegg. Hun varslet i samme samtale at hun ville klage VG inn for PFU.»

VG anfører videre at podkastens beskrivelse av drapet på Bård Lanes ikke var spesielt grafiske. Avisen kan heller ikke se at uttalelsene fra den tiltalte utgjør en stor belastning for andre involverte.

«Klagers ubehag må (...) veies opp mot allmennhetens informasjonsbehov. I en sak som dreier seg om at en utviklingshemmet person kan ha blitt satt i livsfare av politiet, er den offentlige interessen betydelig», skriver VG som argumentasjon for at redaksjonen ikke har brutt VVP 4.1, om saklighet og omtanke.

VG fremholder at klager ikke var en nær pårørende av den drepte mannen:

«Klager var verken i sjokk eller sorg da hun lot seg intervjuet. Henvendelsen fra VG kom mer enn ett år etter at Lanes ble drept. Selv om Hegg kjente avdøde, var hun ingen nær pårørende.»

Det mest relevante punktet i klagen, er VVP 3.3, argumenterer avisen.

«Spørsmålet er om VG brøt Vær Varsom-plakaten ved å ikke informere Vigdis Hegg om innholdet i [NNs] uttalelser. Hegg reagerte som nevnt ikke på at tiltalte ble konfrontert, men på omfanget og detaljnivået i intervjuet.»

VG avviser bevisst å ha holdt tilbake informasjon i frykt for hvordan klager ville reagere.

«Spekulasjonen er uten rot i virkeligheten. VG hadde andre grunner til å ikke gi Hegg - eller andre kilder - full innsikt i materialet vi satt på. Da Hegg fikk høre gjennom egne sitater i første og fjerde episode den 1. november, var podkasten ikke klar for publisering. Enkelte kilder var fortsatt ikke intervjuet, andre hadde ikke gjennomført sitatsjekk, og mye faktakontroll gjenstod. Med andre ord: et uferdig og ikke-kvalitetssikret produkt.»

Det ble aldri inngått noen avtale med klager om at hun skulle få lytte gjennom hele podkasten, og det ville vært problematisk å dele upublisert materiale med klager i denne fasen, argumenterer VG. «I ytterste konsekvens stod VG i fare for å eksponere kilder og bryte inngåtte avtaler.»

Videre skriver avisen:

«VGs oppfølging av Hegg sviktet på ett punkt. (...) Ettersom den aktuelle reporteren var på en lang reise i utlandet, burde ledelsen i VG sørget for at noen andre fulgte opp Hegg i hans fravær, selv om det ikke var noe i Hegg's brev som tilsa at saken hastet. Under alle omstendigheter representerer ikke dette et presseetisk overtramp.»

Og avslutningsvis:

«Da Vigdis Hegg lot seg intervju, var premissene tydelige. Hun forstod VGs fokus og hvilken kontekst hennes uttalelser skulle brukes i. Hegg fikk vite at VG hadde flere kilder, og hun var oppmerksom på at personer som utsettes for kritikk måtte få komme til orde. Hegg godkjente egne sitater.

For VG var det naturligvis helt uaktuelt å la være å intervju tiltalte i saken. Han var en primærkilde og hadde rett til å imøtegå anklager. Flere av opplysningene NN ga i intervjuet var høyst relevante for bevisførselen, samt i Spesialenhetens etterforskning av Sør-Øst politidistrikt for brudd på informantregelverket. NN uttalte blant annet: "Det er sykt at politiet fortsatte å bruke Bård som informant når alle visste at Bård var det". Dette var oppsiktsvekkende. Om VG hadde latt være å offentliggjøre uttalelsene, ville det vært en unnlattessynd. Og det ville vært presseetisk krevende å viderebringe informasjonen til andre kilder før publisering.»

Klager fastholder at VG har brutt god presseskikk.

Hun skriver:

«Klager har ikke hatt intensjoner om innflytelse relatert til VGs kildeutvalg for opplysning av saken om politiinformanten, ei heller behov for innsikt i VGs intervjuer på detaljnivå. Undertegnede forstår behovet for imøtegåelser fra angrepne parter, men kunne ikke ha forestillinger om at VG skulle gi mistenkte et mikrofonstativ.»

Hun mener hun burde fått en «god nok oversikt til å kunne forstå hvilken kontekst» hennes uttalelser ville bli satt i.

«Det presiseres at undertegnede aldri hadde behov for detaljert informasjon om hva [NN] uttalte til VG, opplysning om hans deltakelse ville vært mer enn tilstrekkelig til at klager kunne trukket seg fra samarbeidet med VG.»

Hun opplyser at det først ble tydelig for henne i retrospekt hva hun hadde bidratt til, og hun påpeker at klagefristen til PFU er seks måneder.

Når det gjelder kontakten med journalisten etter publisering, skriver klager:

«Kontakten med VG etter publisering ble initiert av klager. Et kritisk innspill til journalisten ble sendt til hans telefon i desember 2022, ikke i januar 2023. Denne ble ikke åpnet av VG ved mottak. VG benytter begrepet 'ingen hast' i tilsvaret vedrørende å svare opp. Det er allikevel ikke sammenfallende med journalistens løfte om å ta kontakt etter purring i januar 2023. Det framstår respektløst av VG-journalisten å la være å besvare innspillet i tre måneder. Det anføres at neste kontakt skjedde på den første rettsdagen 210323. Da opptrådte VG-journalisten svært lite empatisk i sin kontakt med klager, og belærte blant annet klager om risikoen ved kontakt med media som var tilstede. Jeg vil understreke at dette var en dag som medførte store påkjenninger for alle som stod drapsofferet nær.»

Hun reagerer på at VG skriver at hun hverken var i sjokk eller sorg da hun ble intervjuet.

«Når VG tillater seg å definere hvorvidt kilder er i sorg eller ei, demonstreres noe av grunnlaget for PFU-klagen berettigelse, med tanke på å ivareta sårbare kilder i sorg. (...) VGs oppfatning av kilders sorgprosess er urovekkende. Utsagnet viser VGs manglende sensitivitet og varsomhet i møte med kilder i sorg. VGs manglende innsikt i kilders

opplevelser av sorg og ubehag, forklarer dessverre VG-journalistens tidligere nevnte opptreden i møte med klager under rettsakens første dag», skriver hun.

Klager opplyser at publiseringen har medført «ubehagelige konsekvenser» for henne. Hun skriver:

«Det opplevdes grensesprengende å kritisere politiets informantarbeid på en nasjonal podkast. Tidligere kildeerfaringer fra barnevern- og skolesaksfeltet omhandler mitt profesjonelle virke. Eksponeringen av meg i en nasjonal podkast har også medført ubehagelige konsekvenser. Klager opplevde det risikofylt å gi sensitive opplysninger om livet til en nær person, en sviktet gutt som ble utsatt for en ren likvidasjon på åpen gate. Dette foregikk i den perioden da drapssaken befant seg i et vakuum, noen måneder før hovedforhandling var berammet i Vestfold tingrett.»

Verdens Gang fastholder sitt syn, og skriver:

«Dette er litt uklart for oss om klager forstod at tiltalte ville bli kontaktet eller ikke, men det er uansett et faktum at VG ikke spesifikt opplyste henne om hvilke andre personer vi intervjuet eller hva de uttalte til VG. Etter vår mening var det - omstendighetene tatt i betraktning - forsvarlig.»

Avisen innrømmer en uheldig formulering i tilsvaret:

«I tilsvaret skrev vi at klager ikke var i sjokk eller sorg da vi intervjuet henne. Denne formuleringen var uheldig. Da VG intervjuet Hegg, hadde det gått mer enn et år siden drapet. Vi oppfattet ikke at hun var i en sjokktilstand eller måtte vernes mot seg selv. Hegg svarte adekvat på våre spørsmål og hadde klare oppfatninger om saken. Men at Hegg var i sorg over tapet av Bård Lanes, betviler vi naturligvis ikke.»